D/III-269

R I D I O N.

ktor
r Márton

Kis Kátéja

a gyülekezeti
lelkészek és igehirdetők
számára.

A
Wittenbergben,
Schirlentz Miklós kiadásában megjelent
hiteles német szöveg alapján készült
magyar fordítás.

A Kis Káté
megjelenésének négyszázadik évfordulóján kiadta a
magyarországi ág. hitv. ev. ker. egyetemes egyház.
Budapest, 1929.

ENCHIRIDION.

Doktor
Luther Márton

Kis Kátéja

a gyülekezeti
lelkészek
és igehirdetők
számára.

Előszó.

Doktor Luther Márton kezdettől fogva nagy gondot fordított arra, hogy az evangéliom népe ismerje a keresztyén hit és élet alapigazságait s a keresztyén tan főrészeiről, a tízparancsolatról, az apostoli hitvallásról, a Miatyánkról, a keresztségről, az úrvacsoráról és a gyónásról ismételten tartott Wittenbergben sorozatos prédikációkat. Az a siralmas tudatlanság, melyet Luther a szász választófejedelemség területén 1528-ban végzett egyházlátogatás alkalmával a keresztyén vallás legéletbevágóbb igazságaira nézve a nép fiai, sőt részben még a papok között is tapasztalt, arra indította őt, hogy a keresztyén tanítás vezérfonalául már 1529 elején kiadja Kis Ká-

téját a családok és az iskolák, fentemlített sorozatos prédikációi alapján készült Nagy Kátéját pedig a lelkészek és tanítók számára.

A Kis Káté először falitáblák alakjában jelent meg, hogy a házakban és iskolákban kifüggeszthető legyen, — ezért szól Luther az Előszóban táblákról. A mihamar megjelent könyvalakú kiadások élén álló Enchiridion görög szó kézikönyvecskét, vezérfonalat jelent.

A könyvalakú kiadások közül azt, amely „a gyülekezeti lelkészek és igehirdetők számára" készült, Luther a jelen kiadásban is közölt Előszóval bocsátotta közre. Ez az Előszó ma is figyelemreméltó oktatástani elveket hangoztat és hatásosan jelzi az egyházi hivatal fel-

fogására nézve a reformáció révén végbement változást; de mint a kor küzdelmeinek tükre inkább csak történeti jelentőséggel bír, épúgy, mint más nézőpontból tekintve a Kis Káté függelékeiben a gyónás módjára és a keresztvetésre vonatkozó utasítás. Annál maradandóbb értékű drágagyöngye hitvallási irataink gyüjteményének maga a Kis Káté, a keresztyén hit és élet igazságainak ez a minden vitatkozástól ment, az életújító hit erejétől áthatott foglalatja.

A Kis Káté első wittenbergi kiadásaiból egyetlen példány sem maradt reánk; mindegyiket csak az 1529-ben Marburgban és Erfurtban kiadott lenyomatokból ismerjük. De Luther a sűrűn megjelent későbbi ki-

adásokban is csak nagyon keveset változtatott az eredeti szövegen. Az 1536-i wittenbergi kiadás szövegét tekinthetjük annak a szövegnek, melyben Luther véglegesen megállapodott. Ennek alapján készült a Magyarhoni Ág. Hitv. Evang. Egyetemes Egyház 1925. évi egyetemes közgyűlésének 96. jegyzőkönyvi pont alatti határozatában foglalt megbízásából a Kis Kátének ezen jubileumi magyar kiadása, mely külső kiállítás tekintetében is, amennyire lehetett, ennek az 1536-i kiadásnak néhány év előtt a Hallei Árvaház könyvkereskedésétől kiadott hű (fakszimile) mását vette mintául.

Isten áldása kísérje Luther Kis Kátéjának ezen jubileumi magyar kiadását is!

Doktor Luther Márton Előszava.

Doktor Luther Márton — minden hűséges, kegyes lelkésznek és igehirdetőnek: kegyelem, irgalom és békesség a Jézus Krisztusban, a mi Urunkban!

Ennek a Káténak, vagy keresztyén tanításnak ilyen rövid, világos és egyszerű alakban való megírására az a siralmas nyomorúság ösztönzött és kényszerített, melyet nemrégiben mint egyházlátogató tapasztaltam. Édes Istenem! Hányszor láttam azt a nyomorúságot, hogy az egyszerű ember, különösen faluhelyen,

egyáltalán semmit sem tud a keresztyén tanításból és, sajnos, sok lelkész is nagyon járatlan és alkalmatlan a tanításra. Pedig ezek névleg mind keresztyének, meg vannak keresztelve, élnek a szentségekkel, de sem a Miatyánkot, sem a Hiszekegyet, sem a Tízparancsolatot nem tudják. Úgy élik le életüket, mint az együgyű állat, vagy az oktalan disznó. Most pedig, amikor már itt az evangéliom, remekül megtanulták, miként lehet minden szabadsággal mesteri módon visszaélni.

Oh ti püspökök! Mit

feleltek majd Krisztusnak, hogy a népet olyan szégyenletesen elhanyagoltátok és hivatástokat egy pillanatig sem teljesítettétek! Bár ne kellene ezért lakolnotok! Követelitek az Úr vacsorájának egy szín alatt vételét és hajszoljátok a ti emberi rendeleteiteket, avval azonban nem törődtök, hogy tudják-e a Miatyánkot, a Hiszekegyet, a Tízparancsolatot, vagy tudnak-e valamit az Isten Igéjéből. Jaj, örökre jaj nektek!

Azért Isten szerelmére kérlek titeket mindnyájatokat, kedves uraim és testvéreim, akik lelké-

szek és igehirdetők vagytok, töltsétek be teljes szívvel hivatástokat, könyörüljetek a gondjaitokra bízott népen és segítsetek nekünk, hogy a népet, különösen a fiatalságot, a Kátéra megtaníthassuk. És akik maguktól jobbat nem tudnak, tartsák magukat ezekhez a táblákhoz és a tanításnak ezen alakjához és véssék be azt értelmesen a nép lelkébe szóról-szóra, a következőképen:

Először: Az igehirdető mindenek előtt óvakodjék attól, hogy a Tízparancsolatot, a Miatyánkot, a Hiszekegyet, a

szentségeket, stb. különféle, vagy más és más szöveggel és alakban tanítsa; hanem válasszon magának egy bizonyos formát, amellett maradjon meg, és azt használja évről-évre. Mert a fiatalságot és az egyszerű népet egy- és ugyanazon szöveg és forma szerint kell tanítani, különben, ha ma így, egy év mulva pedig másként tanítják, mintha az ember az előbbi tanítását javítgatni akarná, nagyon könnyen megzavarodik és ezzel minden fáradság és munka kárba vész.

Belátták ezt a mi kedves atyáink is, akik egy-

és ugyanabban a formában használták a Miatyánkot, a Hiszekegyet, a Tízparancsolatot. Ezért mi is úgy tanítsuk ezekre a dolgokra a fiatalságot és az egyszerű népet, hogy se egyetlenegy szótagon ne változtassunk, se az egyik évben ne tanítsunk és ne gyakoroltassunk másként, mint a másikban. Azért válassz magadnak olyan tanítási formát, amilyet akarsz, de amellett maradj is meg mindvégig. Ha pedig tudós és értelmes embereknek hirdeted az Igét, akkor ám mutasd meg az ügyességedet és forgasd ezeket a dolgokat olyan

mesterien, ahogy csak tudod. De a fiatalsággal szemben maradj meg mindenkor egy bizonyos forma és mód mellett és tanítsd meg őket mindenek előtt ezekre a dolgokra, t. i. a Tízparancsolatra, a Hiszekegyre, a Miatyánkra, stb. a szöveg szerint szóról-szóra, akkép, hogy a szöveget ők is utánad tudják mondani és könyv nélkül megtanulják.

Akik pedig nem akarják megtanulni, azoknak meg kell mondani, hogy megtagadják Krisztust és nem is keresztyének. Az ilyenek nem bocsáthatók a szentséghez, nem lehet-

nek keresztszülők, nem élhetnek a keresztyén szabadságadta jogokkal, hanem inkább vissza kell őket küldeni a pápához és annak szolgáihoz, sőt magához az ördöghöz. Ezenkívül szüleik és gazdáik tagadják meg tőlük az ételt és italt, és világosítsák fel őket arról, hogy az ilyen bárdolatlan embereket a fejedelem kikergeti az országából, stb.

Mert bár senkit sem lehet és nem is kell a hitre kényszeríteni, mégis a köznépet arra kell szoktatni és rászorítani, hogy tudja, mi a törvényes rend és mi törvényellenes azoknál, akik közt lakik,

akiktől élelmét kapja és akik közt élni akar. Mert aki valamely városban akar lakni, annak ismernie kell és meg kell tartania annak a városnak törvényét, melynek oltalmát ő is élvezni kívánja, akár — adja Isten — igazhitű legyen, akár pedig gonoszlelkű és léha kópé.

Másodszor: Ha már jól tudják a szöveget, tanítsd meg őket annak jelentésére is, hogy azt teljesen megértsék. Tartsd magad ismét ezeknek a tábláknak a formájához, vagy valamely neked tetsző más rövid formához és annál maradj meg, ne változtass egyetlen-egy

szótagon se, épen úgy, mint ahogy a szövegről mondottuk. És szánj rá megfelelő időt. Mert nem szükséges, hogy minden cikket egyszerre taníts meg, hanem csak egyiket a másik után. Csak ha már jól megértették az első parancsolatot, azután kezdj a másodikba és így tovább, mert különben annyit zúditasz rájuk, hogy egyet sem tartanak meg jól.

Harmadszor: Ha már megtanítottad őket erre a rövid Kátéra, akkor vedd elő a Nagy Kátét és adj nekik bővebb, mélyebb magyarázatot. Ezután boncolgasd előttük mind

a parancsolatokat, kéréseket és hitágazatokat, rámutatva a különféle hatásokra, haszonra, előnyökre, veszélyekre és károkra, úgy, amint azt az erről írt nagyszámú könyvecskében bőségesen megtalálod. Különösen pedig azzal a parancsolattal és azokkal a cikkekkel foglalkozzál legtöbbet, amelyek ellen a te néped legtöbbet vét. Így pl. a lopásról szóló hetedik parancsolattal az iparosok, kereskedők, sőt a földmívesek és cselédek előtt is behatóbban kell foglalkoznod, mivel ezeknél az embereknél a hűtlenségnek és a lopás-

nak minden formája nagyon el van terjedve. Úgyszintén a gyermekek és az egyszerűbb emberek előtt a negyedik parancsolatot kell bővebben fejtegetned, hogy csendesek, hívek, engedelmesek, békeszeretők legyenek, és mindig sok példát kell idézned a Szentírásból, hogy Isten megbüntette, vagy megáldotta az ilyen embereket.

Ezzel kapcsolatban különösképen buzdítsd a felsőbbséget és szülőket is, hogy jól kormányozzanak és gyermekeiket iskoláztassák, azután mutass rá arra, hogy ezt megtenni kötelességük, és

hogy milyen átkos bűnt követ el, aki ezt elmulasztja. Mert ezzel, mint Istennek és embernek ádáz ellenségei felborítják és elpusztítják úgy Isten országát, mint földi hazájukat. És tárd fel előttük részletesen, milyen borzasztó kárt okoznak, ha nem segítenek gyermekeket papokká, igehirdetőkké, írástudókká, stb. nevelni, és hogy Isten őket ezért rettenetesen megbünteti. Mert ennek hirdetésére most szükség van. A szülők és a felsőbbség most annyit vétenek ebben a tekintetben, hogy ki sem lehet mondani. Valami

borzalmas szándéka lehet ezzel az ördögnek.

Végül: Mivel a pápa zsarnoksága már megszűnt, az emberek nem akarnak a szentséghez járulni, megvetik azt. Itt újolag szükség van arra, hogy ezeket ösztökéljük, de mégis szem előtt tartva, hogy senkit se kényszerítsünk a hitre, vagy a szentséghez, se semmiféle törvényt, időt, vagy helyet ne szabjunk meg, de az Igét úgy hirdessük, hogy az emberek a saját jószántukból, a mi parancsunk nélkül siessenek és szinte kényszerítsenek minket lelkészeket arra, hogy nekik a szent-

séget kiszolgáltassuk. Ezt akkép érjük el, ha azt tanítjuk, hogy aki az Úrvacsoráját évenként négyszer, vagy legalább egyszer nem keresi, sem nem kívánja, attól kell tartani, hogy megveti a szentséget és nem keresztyén, aminthogy nem keresztyén az, aki az evangéliomban nem hisz és azt nem hallgatja. Mert Krisztus nem azt mondta: Ezt mellőzzétek vagy vessétek meg, hanem: Ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok, stb. Ő azt akarja, hogy ezt valóban megcselekedjük és semmiképen sem azt, hogy mellőzzük és meg-

vessük. Ő azt mondja: Ezt cselekedjétek.

Ha pedig valaki nem becsüli nagyra ezt a szentséget, ez annak a jele, hogy előtte nincs bűn, testiség, ördög, világ, halál, veszedelem, pokol, vagyis nem hisz egyikben sem, noha nyakig ül bennük és kétszeresen az ördögé; viszont nem is kell neki kegyelem, élet, paradicsom, mennyország, Krisztus, Isten, sem semmiféle jó. Mert ha hinné, hogy annyi gonoszság van benne és annyi jónak van híjával, akkor nem mellőzné ezt a szentséget, amelyben ilyetén gonosztól szabadulást és

annyi jót nyerünk. Nem is kell az ilyen embert törvénnyel kényszeríteni a szentséghez, majd oda fut és oda rohan ő magától, magamagát kényszeríti, téged pedig sürget, hogy a szentséget szolgáltasd ki neki.

Ezért itt nem szabad törvényt szabnod, ahogy azt a pápa teszi. Csak tárd fel előtte jól azt a hasznot és kárt, szükségességet és gyámolító erőt, veszélyt és üdvösséget, amely ezzel a szentséggel jár: majd eljönnek ők maguktól, a te kényszerítésed nélkül is. Ha pedig nem jönnek el, hagyd őket magukra és mondd

meg nekik, hogy ők az ördögei, mivel sem nem látják, sem nem érzik az őket fenyegető nagy veszedelmet és Istennek kegyelmes segítségét. Ha pedig nem így jársz el, hanem törvénnyé és méreggé teszed, akkor a te vétked, hogy a szentséget megvetik. Hogyne lennének lusták, ha te alszol és hallgatsz! Azért vigyázzatok, ti lelkészek és igehirdetők! A mi hivatásunk most egészen más, mint a pápa alatt volt; most komoly és üdvösséges hivatássá lett. Azért jár most vele sok fáradság és munka, veszedelem és kísértés, vi-

szont kevés jutalom és hála ezen a világon. Krisztus maga akar a mi jutalmunk lenni, ha hűségesen munkálkodunk. Erre segítsen minket a minden kegyelem Atyja, akinek legyen dícséret és hálaadás mindörökké, a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

A tíz
parancsolat.
Ilyetén egy-
szerűséggel
tanítsa reá a
családfő háza-
népét.

Ennek a képnek magyarázatát Mózes második könyvének, az Exodusnak XXXII. részében találjuk.

Az első parancsolat.

Ne legyenek más isteneid!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent mindennél jobban féljük, szeressük és Őbenne bízzunk.

Ennek a képnek magyarázatát Mózes harmadik könyvének, a Leviticusnak XXIV. részében találjuk.

A második parancsolat.

Ne vedd hiába Istened nevét!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent féljük és szeressük: nevével ne átkozódjunk, ne esküdözzünk, ne igézzünk, ne hazudjunk, se ne csaljunk, hanem őt minden szükségünkben segítségül hívjuk, imádjuk és hálaadással dicsőítsük.

Ennek a képnek magyarázatát Mózes negyedik könyvének, a Numerinek XV. részében találjuk.

A harmadik parancsolat.

Az ünnepnapot megszenteljed!

Mit jelent ez? — Felelet:

Istent féljük és szeressük: Igéjét és annak hirdetését meg ne vessük, hanem szentnek tartsuk, örömest hallgassuk és tanuljuk.

Ennek a képnek magyarázatát Mózes első könyvének, a Genesisnek IX. részében találjuk.

A negyedik parancsolat.

Tiszteld atyádat és anyádat!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent féljük és szeressük: szüleinket és urainkat meg ne vessük, se haragra ne ingereljük, hanem tiszteljük, becsüljük és szeressük őket, nekik szolgáljunk és engedelmeskedjünk.

Ennek a képnek magyarázatát Mózes első könyvének, a Genesisnek IV. részében találjuk.

Az ötödik parancsolat.

Ne ölj!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent féljük és szeressük: felebarátunk testében kárt vagy fájdalmat ne okozzunk, hanem minden testi szükségében segítségére és javára legyünk.

Ennek a képnek magyarázatát Sámuel második könyvének XI. részében találjuk.

A hatodik parancsolat.

Ne paráználkodjál!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent féljük és szeressük: szavainkban és cselekedeteinkben tiszták és szemérmesek legyünk és hitestársát mindenki szeresse és megbecsülje.

Ennek a képnek magyarázatát Jósué könyvének VII. részében találjuk.

A hetedik parancsolat.

Ne lopj!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent féljük és szeressük: felebarátunk pénzét, vagy vagyonát el ne vegyük, se hamis áruval vagy csalással el ne tulajdonítsuk, hanem inkább támogassuk, hogy vagyonát megőrizhesse és megélhetését javíthassa.

Ennek a képnek magyarázatát Dániel próféta könyvének XIII. részében találjuk. Megvan a Dánielhez tartozó apokrifus könyvben is.

A nyolcadik parancsolat.

Ne tégy felebarátod ellen hamis tanubizonyságot!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent féljük és szeressük: felebarátunkat hazugságba ne keverjük, el ne áruljuk, ne kisebbítsük, se rossz hírét ne költsük, hanem inkább mentsük, jót mondjunk róla, és mindent javára magyarázzunk.

Ennek a képnek magyarázatát Mózes első könyvének, a Genesisnek XXX. részében találjuk.

A kilencedik parancsolat.

Ne kívánd felebarátod házát.

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent féljük és szeressük: felebarátunk házára vagy örökségére álnokul ne törekedjünk, se az igazság színe alatt azokat el ne tulajdonítsuk, hanem inkább segítségére és szolgálatára legyünk, hogy azokat megtarthassa.

Ennek a képnek magyarázatát Mózes első könyvének, a Genesisnek XXXIX. részében találjuk.

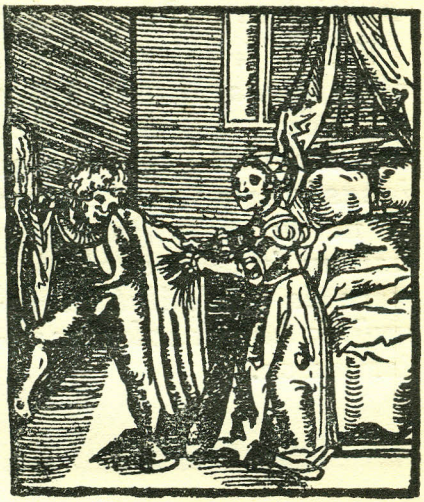

A tizedik parancsolat.

Ne kívánd felebarátod feleségét, szolgáját, szolgálóleányát, barmát, vagy bármiféle tulajdonát.

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent féljük és szeressük: felebarátunk feleségét, cselédségét, vagy barmát el ne idegenítsük, erőszakkal el ne vonjuk, vagy hűtlenségre ne csábítsuk, hanem inkább azon legyünk, hogy azok nála megmaradjanak és kötelességüket teljesítsék.

Mit mond Isten most már mindezekről a parancsolatokról? — Felelet:

Azt mondja:

Én, az Úr, a te Istened, szigorú Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vétkét gyermekeiken harmad- és negyedízig, azokon, akik engem gyűlölnek, de kegyelmet gyakorlok ezerízig azokkal, akik engem szeretnek és parancsolataimat megtartják.

Mit jelent ez? — Felelet:

Isten büntetéssel fenyegeti mindazokat, akik ezeket a parancsolatokat megszegik. Azért féljünk haragjától és ne vétsünk ezek ellen a pa-

rancsolatok ellen. Viszont kegyelmet és minden jót ígér mindazoknak, akik ezeket a parancsolatokat megtartják. Azért szeressük őt, bízzunk benne és örömest teljesítsük parancsolatait.

A Hiszekegy.

Ilyetén egyszerűséggel tanítsa reá a családfő házanépét.

Az első hitágazat.

A teremtésről.

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtőjében.

Mit jelent ez? — Felelet:

Hiszem, hogy Isten teremtett engem minden teremtménnyel együtt. Nekem testet, lelket, szemet, fület és minden tagot, értelmet és minden érzéket adott és ezeket most is fenntartja. Ezenkívül ruhát, lábbelit, ételt, italt, házat, udvart, feleséget, gyermekeket, szántóföldet, barmot és mindenféle jót ád. A test és élet minden szükség-

letével és táplálékával naponként bőven ellát. Minden veszedelem ellen megoltalmaz és minden gonosztól megvéd és megőriz.

És mindezt csupán atyai, isteni jóvoltából és irgalmasságából cselekszi, anélkül, hogy arra érdemes, vagy méltó volnék. Mindezért én neki hálával és dícsérettel, szolgálattal és engedelmességgel tartozom.

Ez bizonnyal igaz!

A
második hitágazat.

A megváltásról.

Hiszek a Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, a mi Urunkban, aki fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától, szenvedett Poncius Pilátus alatt, megfeszíttetett, meghalt és eltemettetett; alászállt a poklokra, harmadnapon feltámadott halottaiból, fölment a mennyekbe, ott ül Istennek, a mindenható Atyának jobbján, ahonnan eljő ítélni élőket és holtakat.

Mit jelent ez? – Felelet:

Hiszem, hogy Jézus Krisztus valóságos Isten, az Atyától öröktől fogva született, és valóságos ember is, Szűz Máriától született; nekem Uram, aki engem, elveszett és elkárhozott embert megváltott minden bűntől, a haláltól és az ördögnek hatalmából megszabadított és magáévá tett; nem arannyal, sem ezüsttel, hanem szent és drága vérével, ártatlan szenvedésével és halálával; hogy egészen az övé legyek, az ő országában ő alatta éljek, néki szolgáljak örökkévaló igazságban, ártatlanságban és boldogságban; amint ő fel-

támadott a halálból, él és uralkodik mindörökké. Ez bizonnyal igaz!

A harmadik hitágazat.

A megszentelésről.

Hiszek a Szentlélekben; egy keresztyén Anyaszentegyházat; szenteknek közösségét; bűnöknek bocsánatát; testnek feltámadását és az örök életet. Ámen.

Mit jelent ez? – Felelet:

Hiszem, hogy saját értelmemmel, vagy erőmmel nem tudnék Jézus Krisztusban, az én Uramban hinni, sem őhozzá eljutni, hanem a Szentlélek hívott engem az evangéliom által, ajándékaival megvilágosított, az igaz hitben megszentelt és megtartott; amiképen a földön az egész keresztyénséget hívja,

gyüjti, megvilágosítja, megszenteli és Jézus Krisztusnál megtartja az egy igaz hitben. Ebben a keresztyénségben kegyelme gazdagságából nekem és minden hívőnek minden bűnt naponként megbocsát, az ítélet napján engem és minden holtat feltámaszt és nekem minden Krisztusban hívővel együtt örök életet ád.

Ez bizonnyal igaz!

A Miatyánk.

Ilyetén egyszerűséggel tanítsa reá a családfő házanépét.

Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy!

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten ezzel magához akar minket édesgetni, hogy elhigyjük, hogy ő nekünk édesatyánk, mi pedig édesgyermekei vagyunk; hogy bátran és teljes bizodalommal kérjük őt, mint szerető gyermekek szerető atyjukat.

Ennek a képnek magyarázatát Mózes második könyvének, az Exodusnak XX. részében találjuk.

Az első kérés.

Szenteltessék meg a Te neved!

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten neve magában is szent ugyan, de mi azt kérjük ebben az imádságban, hogy közöttünk is szent legyen.

Miképen történik ez? Felelet:

Ha Isten Igéjét tisztán és igazán tanítjuk, és mi, mint Istennek gyermekei, aszerint kegyesen is élünk. Erre segíts minket szerető mennyei Atyánk! Aki pedig más-

képen tanít és él, mint ahogy Istennek Igéje tanítja, az megszentségteleníti köztünk Isten nevét. Ettől őrizz meg minket, mennyei Atyánk!

Ennek a képnek magyarázatát az Apostolok Cselekedeteinek II. részében találjuk.

A második kérés.

Jöjjön el a Te országod!

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten országa eljön ugyan önmagától, a mi imádságunk nélkül is, de mi azt kérjük ebben az imádságban, hogy mihozzánk is eljöjjön.

Miképen történik ez?

Felelet:

Ha a mennyei Atya Szentlelkét adja nekünk, hogy kegyelme által szent Igéjének higyjünk és kegyesen éljünk, itt ideig és ott örökké.

Ennek a képnek magyarázatát az Újszövetségben Máté evangéliumának XXVII. részében találjuk.

A harmadik kérés.

Legyen meg a Te akaratod, mint a mennyben, úgy itt a földön is!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istennek jóságos és kegyes akarata teljesül ugyan a mi kérésünk nélkül is, de mi azt kérjük ebben az imádságban, hogy közöttünk is teljesüljön.

Miképen történik ez? Felelet:

Ha Isten megtör és meggátol minden gonosz szándékot és akaratot, mely az ő nevét megszentelni és országát hoz-

zánk jönni nem engedi, amilyen: az ördögnek, a világnak és saját testünknek akarata; ellenben megerősít és szilárdan megtart minket az ő Igéjében és a hitben, életünk végéig. Ez az ő kegyes és jóságos akarata.

Ennek a képnek magyarázatát az Újszövetségben János evangéliома VI. részében találjuk.

A negyedik kérés.

A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma!

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten a mi kérésünk nélkül is megadja ugyan a mindennapi kenyeret minden gonosz embernek, de mi azt kérjük ebben az imádságban, hogy ezt velünk belátassa és mi hálaadással vegyük mindennapi kenyerünket.

Mit jelent a mindennapi kenyér? – Felelet:

Mindazt, ami a test táplálására és szükségleteire tartozik, úgymint: étel, ital, ruházat, lábbeli,

ház, udvar, szántóföld, barom, pénz, vagyon, kegyes házastárs, istenfélő gyermekek, jámbor cselédek, istenfélő és hűséges felsőbbség, jó kormány, jó időjárás, békesség, egészség, jó rend, becsület, jó barátok, hűséges szomszédok és ezekhez hasonlók.

Ennek a képnek magyarázatát az Újszövetségben Máté evangéliumának XVIII. részében találjuk.

Az ötödik kérés.

És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.

Mit jelent ez? — Felelet:

Ebben az imádságban azt kérjük, hogy a mennyei Atya ne tekintse a mi bűneinket és miattuk ne tagadja meg kérésünket. Mert mi mindabból, amit tőle kérünk, semmire sem vagyunk méltók, nem is érdemeltük meg; hanem mindazt kegyelemből adja meg nékünk, mert mi naponként vétkezünk és bizony csak büntetést érdemlünk. Azért viszont

mi is készek vagyunk szívünk szerint megbocsátani és örömest jót tenni azokkal, akik mi ellenünk vétettek.

Ennek a képnek magyarázatát az Újszövetségben Máté evangéliumának IV. részében találjuk.

A hatodik kérés.

És ne vigy minket kísértésbe!

Mit jelent ez? — Felelet:

Isten nem kísért ugyan senkit sem, de mi azt kérjük ebben az imádságban, hogy Isten őrizzen és tartson meg minket, hogy az ördög, a világ és a mi testünk meg ne csaljon és téves hitbe, kétségbeesésbe, és más nagy gyalázatba és bűnbe ne csábítson. És ha ezek megtámadnának minket, végül mi győzzünk és a győzelmet meg is tartsuk.

Ennek a képnek magyarázatát az Újszövetségben Máté evangéliumának XV. részében találjuk.

A hetedik kérés.

De szabadíts meg minket a gonosztól!

Mit jelent ez? — Felelet:

Ebben az imádságban összefoglalásképen azt kérjük, hogy a mi mennyei Atyánk szabadítson meg minket mindazoktól a veszedelmektől, melyek testünket és lelkünket, vagyonunkat és becsületünket fenyegetik, és egykor, ha végóránk eljön, boldog kimúlást adjon és e nyomorúság völgyéből kegyelmesen magához vegyen a mennyekbe.

Mert tied az ország, és a hatalom és a dicsőség. Mindörökké.

Ámen.

Mit jelent ez? — Felelet:

Hogy én bizonyos legyek a felől, hogy ezeket a kéréseket a mi mennyei Atyánk szívesen fogadja és meghallgatja; mert ő maga parancsolta, hogy így imádkozzunk, és megígérte, hogy meghallgat minket. Ámen, Ámen azt jelenti: Igen, igen, úgy legyen!

A szent keresztség szentsége.

Ilyetén egyszerűséggel tanítsa reá a családfő házanépét.

Ez a kép Máté XXVIII-ból van.

Először.

Mi a keresztség?

Felelet:

A keresztség nem csupán közönséges víz, hanem az Isten parancsolatába foglalt és Isten Igéjével egybekapcsolt víz.

Melyik az Istennek ez az Igéje? — Felelet:

Krisztus Urunk Máté evangélioma végén ezt mondja: Menjetek el széles e világra, tanítsatok minden népeket és keresztelje meg őket az Atyának és a Fiúnak és a Szentléleknek nevébe.

Másodszor.

Mit ád, vagy mit használ a keresztség? — Felelet:

Eszközli a bűnök bocsánatát, megszabadít a haláltól és az ördögtől, s örök üdvösséget ád mindazoknak, akik hiszik azt, amit Isten Igéje és ígérete mond.

Melyik az Istennek ez az Igéje és ígérete? Felelet:

Krisztus Urunk Márk evangéliomának végén ezt mondja: Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözül, aki pedig nem hisz, elkárhozik.

Harmadszor.

Hogyan művelhet a víz ilyen nagy dolgokat?

Felelet:

A víz bizonyára nem műveli, hanem Istennek Igéje, mely a vízzel együtt van, és a hit, mely a vízzel kapcsolatos Igében bízik. Mert Isten Igéje nélkül a víz csupán csak víz és nem keresztség, Isten Igéjével együtt azonban keresztség, vagyis az életnek kegyelemben gazdag vize és a Szentlélekben való újjászületésnek fürdője, miként azt Szent Pál Titushoz írt levelének III. részében mondja:

Az újjászületésnek fürdője és a Szentlélek meg-

újítása által, melyet kitöltött reánk bőséggel a mi Üdvözítőnk, a Jézus Krisztus által, hogy az Ő kegyelméből megigazuljunk és örökösei legyünk az örök életnek, a reménység szerint. Ez minden bizonnyal igaz!

Negyedszer.

Mit jelent az ily vízzel való keresztelés?

Felelet:

Azt jelenti, hogy a bennünk lévő régi ember naponkénti bűnbánat és töredelmesség által vízbe fojtassék és meghaljon minden bűnnel és gonosz kívánsággal együtt, és viszont naponként új ember jőjjön elő és támad-

jon fel, aki Isten előtt igazságban és tisztaságban örökké éljen.

Hol van ez megírva?

Felelet:

Szent Pál a Rómabeliekhez írt levelének VI. részében ezt mondja: Krisztussal együtt eltemettettünk a keresztség által a halálba, hogy miképen feltámasztatott Krisztus a halálból az Atyának dicsősége által, azonképen mi is új életben járjunk.

Hogyan tanítsuk az egyszerű embereket gyónni?

Mi a gyónás? — Felelet:

A gyónás két dolgot foglal magában. Az egyik az, hogy bűneinket megvalljuk, a másik, hogy a feloldozást vagy bűnbocsánatot úgy fogadjuk a gyóntatóatyától, mint Istentől magától és semmiképen ne kételkedjünk, sőt erősen higyjük, hogy bűneinket ezáltal Isten is megbocsátotta.

Mely bűnöket kell meggyónnunk?

Isten előtt, mint ahogyan a Miatyánkban teszszük, minden bűnben vét-

keseknek kell magunkat vallanunk, még azokban is, amelyekről nem tudunk; a gyóntató előtt azonban csak azokat a bűnöket kell bevallanunk, melyeket tudunk és szívünkben érzünk.

Melyek ezek?

Vizsgáld meg az állapotodat a Tízparancsolat alapján, aszerint, amint atya, anya, fiú, leány, gazda, gazdasszony, cseléd vagy: nem voltál-e engedetlen, hűtelen, rest; nem bántottál-e meg valakit szóval, vagy tettel; nem loptál, nem mulasztottál, nem hanyagoltál-e el valamit és nem okoztál-e kárt valakinek?

Kérlek, foglald össze röviden, hogyan kell gyónni.

Felelet:

Így szólj a gyóntatóhoz:

Kedves tisztelendő úr, kérem hallgassa meg a gyónásomat és hirdesse nekem a bűnbocsánatot Isten nevében.

Mondd ezt:

Én, szegény bűnös, Isten előtt minden bűnben vétkesnek vallom magamat. Különösen is vallom, hogy szolga, szolgáló, stb. vagyok. Sajnos azonban, nem szolgálom híven a gazdámat, egyben és másban nem teljesítettem parancsaikat; megharagítottam és szidalomra

ingereltem őket; teendőimet elhanyagoltam és ezzel kárt okoztam.

Szavaimban és cselekedeteimben is illetlen voltam, hasonló sorsban lévő társaimmal patvarkodtam, asszonyom ellen zúgolódtam és őt szidalmaztam, stb. Mindezt bánom és kegyelemért esedezem; igyekszem megjavulni.

A gazda és a gazdasszony így szóljon:

Különösen vallom, hogy gyermekemet, cselédségemet, hitestársamat nem vezettem hűségesen Isten dicsőítésére. Káromkodtam; durva beszédekkel és cselekedetekkel rossz példát mu-

tattam; szomszédomnak kárt okoztam, róla rosszat mondottam, kelleténél drágábban adtam el, hamis és rosszul mért árut adtam. Ezeken kívül vallja meg mindazt, amit Isten parancsolatai és állapotával járó kötelességei ellen vétett.

Aki pedig úgy érzi, hogy ilyen, vagy ennél nagyobb bűnök nem terhelik, az ne töprengjen, se ne keressen és ne költsön bűnöket azon túl, és ne tegye ezzel a gyónást gyötrelemmé. Mondd el azt az egy-két dolgot, amiről tudsz, például: Különösen vallom, hogy egyszer káromkodtam. Ugyszintén egyszer illetlen szavakat használtam,

egyszer ezt, vagy azt elmulasztottam, stb. Ezzel érd be!

Ha pedig egyáltalában semmire sem emlékszel, (ami aligha lehetséges), akkor ne is mondj semmi különöset, hanem fogadd a bűnbocsánatot az általános gyónásra, melyet az Isten előtt téssz a gyóntatónak.

Erre így szóljon a gyóntató:

Isten legyen neked irgalmas és erősítse meg hitedet! Ámen.

Azután:

Hiszed-e, hogy az én bűnbocsánatom az Isten bűnbocsánata?

Hiszem, kedves uram.

Erre mondja az:

Legyen neked a te hited szerint. Én pedig, a mi Urunk Jézus Krisztus rendeletére megbocsátom a te bűneidet az Atyának és Fiúnak és a Szentléleknek nevében. Ámen.

Menj el békességgel.

Akinek pedig a lelkiismerete nagyon meg van terhelve, vagy bánata és lelki gyötrelme van, azt a gyóntatóatya bizonyára meg tudja majd még más szavakkal is vigasztalni és hitre indítani. Ez csak általános formája a gyónásnak a hívő lelkek részére.

Az Oltáriszentség.

Ilyetén egyszerűséggel tanítsa reá házanépét a családfő.

Ez a kép Máté XXVI-ból van.

Mi az Oltáriszentség?

Felelet.

A mi Urunknak, Jézus Krisztusnak, valóságos teste és vére, a kenyér és bor színe alatt, nekünk keresztyéneknek magától a Krisztustól rendelt étel és ital.

Hol van ez megírva?

Felelet.

Máté, Márk, Lukács szent evangelisták és Szent Pál ezt írják:

A mi Urunk Jézus Krisztus azon az éjszakán, melyen elárultatott, kezébe vette a kenyeret és hálákat adván, megtörte és tanítványainak adta, ezt mond-

ván: Vegyétek és egyétek, ez az én testem, amely ti érettetek adatik. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.

Hasonlóképen, miután vacsorált, kezébe vette a poharat is és hálákat adván, adá nékik, ezt mondván: Igyatok ebből mindnyájan, e pohár amaz új szövetség az én véremben, mely ti érettetek és sokakért kiontatik bűnök bocsánatára. Ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok, az én emlékezetemre.

Mit használ az ilyen evés és ivás? — Felelet:

Ezt megmutatják ezek az Igék:

Érettetek adatott és kiontatott bűnök bocsánatára. Vagyis, hogy a szentségben ezen Igék által bűnbocsánatot, életet és üdvösséget nyerünk. Mert ahol bűnbocsánat van, ott élet és üdvösség is van.

Hogyan művelhet a testi evés és ivás ilyen nagy dolgokat? — Felelet:

Bizonyára nem az evés és ivás műveli, hanem az Igék, melyek így szólnak: Érettetek adatott és kiontatott bűnök bocsánatára.

Ezek az Igék alkotják a testi evés és ivás mellett a szentségnek velejét. És aki ezeknek az Igéknek hisz, az elnyerte, amit ezek hirdetnek és ígérnek, t. i. a bűnök bocsánatát.

Ki él tehát ezzel a szentséggel méltóképen? — Felelet:

A bőjtölés és testi előkészülés ugyan szép külső önfegyelmezés, de igazán méltó és kellőleg előkészült csak az, aki hisz ebben az Igében: Érettetek adatott és kiontatott bűnök bocsánatára.

Aki pedig nem hisz ezeknek az Igéknek, vagy

kételkedik bennük, az méltatlan és készületlen. Mert ez az Ige: Érettetek, tiszta hívő szíveket kíván.

Hogyan tanítsa a házanépét a családfő a reggeli és esti áldásra.

Reggel, ha az ágyból fölkelsz, áldd meg magadat a szent kereszttel és mondjad:

Legyen az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében. Ámen.

Azután letérdelve, vagy állva, mondd el a Hiszekegyet és a Miatyánkot. Azután még, ha akarod, elmondhatod a következő kis imádságot:

Hálát adok Neked, mennyei Atyám, szeretett Fiad, a Jézus Krisztus által, hogy ezen az éjszakán minden kártól és veszedelemtől megőriztél, és kérlek, őrizz meg engem ezen a napon is a bűntől és minden gonosztól, hogy minden cselekedetem és egész életem a Te tetszésedre legyen. Mert én magamat, testemet, lelkemet és mindenemet a Te kezedbe ajánlom. A Te szent angyalod legyen velem, hogy a gonosz ellenség erőt ne vehessen rajtam. Ámen.

Azután láss jó kedvvel a munkához, énekelj el valami éneket, talán a

Tízparancsolatról, vagy amire az áhitat késztet.

Este, lefekvéskor, áldd meg magadat a szent keresztel és mondjad:

Legyen az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében. Ámen.

Azután letérdelve, vagy állva, mondd el a Hiszekegyet és a Miatyánkot. Azután még, ha akarod, elmondhatod a következő kis imádságot:

Hálát adok Neked, mennyei Atyám, szeretett Fiad, a Jézus Krisztus által, hogy a mai napon kegyelmesen megőriztél. Kérlek, bocsásd meg minden bűnömet, ha valamiben rosz-

szul cselekedtem, és őrizz meg kegyelmesen ezen az éjszakán. Mert én magamat, testemet, lelkemet és mindenemet a Te kezedbe ajánlom. A Te szent angyalod legyen velem, hogy a gonosz ellenség erőt ne vehessen rajtam. Ámen.

Azután aludj el hamar és békességgel.

Hogyan tanítsa a házanépét a családfő az étel előtti és utáni áldásra.

A gyermekek és a ház népe lépjenek összekulcsolt kézzel illedelmesen az asztalhoz és mondják ezt:

Mindeneknek szemei Te reád néznek, Uram és Te adsz nekik eledelt alkalmatos időben. Megnyitod kezedet és megelégítesz mindent, ami él, jóvoltoddal.

Azután a Miatyánkot és a következő imádságot:

Urunk Istenünk, mennyei Atyánk! Aldj meg minket és áldd meg ez ajándékaidat, melyeket a Te kegyes jóságodból magunkhoz veszünk, ami Urunk, a Jézus Krisztus által. Ámen.

Az étel utáni áldás.

Étkezés után is ha-

sonlóképen, illedelmesen és összekulcsolt kézzel mondják ezt:

Áldjátok az Urat, mert jó, és mindörökké megmarad az Ő irgalmassága. Ő megadja táplálékát az állatnak, a hollófiaknak, melyek hozzá kiáltanak. Nem a paripák erejében telik az ő kedve, nem is az ember termetében gyönyörködik, hanem azok kedvesek az Úrnak, akik őt félik és az ő kegyelmében reménykednek.

Azután mondd el a Miatyánkot és a következő imádságot:

Hálát adunk Néked minden jótéteményedért, Urunk Istenünk, Atyánk a mi Urunk Jézus Krisztus által, aki élsz és uralkodol mindörökké. Ámen.

A háziáldás.

Néhány szentírási mondás különféle hivatásban lévőknek, hogy, mint nekik szóló leckék, őket hivataluk és szolgálatuk betöltésére serkentsék.

A püspököknek, papoknak és igehirdetőknek.

Szükséges annak okáért, hogy a püspök feddhetetlen legyen: egyfeleségű férfiú, józan, mértékletes, illedelmes, ven-

dégszerető, a tanításra alkalmatos. Nem borozó, nem verekedő, nem rút nyereségre vágyó, nem pénzsóvárgó, hanem szelíd, versengéstől ment, aki a maga házát jól igazgatja, gyermekeit engedelmességben tartja, minden tisztességgel. Ne legyen új ember, stb. A Timotheushoz írt első levél harmadik részében.

A világi felsőbbségről.

Minden ember engedelmes legyen a felsőbb hatalmasságoknak. Mert nincsen hatalmasság, hanem csak Istentől. Azért aki ellene támad a hatalmasságnak, az Isten rendelésének támad ellene; akik pedig ellene támad-

nak, önmaguknak ítéletet szereznek. A felsőség nem ok nélkül viseli a fegyvert, mert Isten szolgája, bosszúálló bűntetésül azokra, akik gonoszt cselekesznek. A Rómabeliekhez írt levél tizenharmadik részében.

A férjeknek.

Ti férfiak, okosan éljetek együtt feleségetekkel és az asszonyi nemnek, mint gyöngébb félnek, tegyetek tisztességet, mint akik örökös társaitok az élet kegyelmében, hogy imádságaitok meg ne hiúsuljanak. Péter első levelének harmadik részében. És ne legyetek irántuk keserű kedvűek. A Ko-

lossébeliekhez, a harmadik részben.

A feleségeknek.

Az asszonyok engedelmesek legyenek férjüknek, mint uruknak, miként Sára engedelmes volt Ábrahámnak, urának nevezvén őt, akinek gyermekei lettetek, ha jót cselekesztek és semmi félelemtől nem rettegtek. Péter első levelének III. része.

A szülőknek.

Ti atyák, ne ingereljétek haragra gyermekeiteket, hogy el ne idegenedjenek; hanem neveljétek őket az Úr tanítása és intése szerint. Az Efézus-

beliekhez írt levél hatodik részében.

A gyermekeknek.

Ti gyermekek, engedelmesek legyetek a ti szüleiteknek az Úrban, mert ez az igaz. Tiszteljed a te atyádat és anyádat, ami az első parancsolat, melynek ígérete van: hogy jól legyen dolgod és hosszú életű légy e földön. Az Efézusbeliekhez írt levél hatodik részében.

A szolgáknak, szolgáló leányoknak, napszámosoknak és munkásoknak, stb.

Ti szolgák, engedelmesek legyetek a ti test szerint való uraitoknak félelemmel és rettegéssel,

szíveteknek egyenességében, mint Krisztusnak; nem a szemnek szolgálván, mint akik embereknek akarnak tetszeni, hanem mint Krisztus szolgái, cselekedvén az Istennek akaratát lélekből, jó akarattal, mint akik az Úrnak szolgálnak, és nem embereknek, tudván, hogy kiki ami jót cselekszik, azt veendi az Úrtól, akár szolga legyen, akár szabados.

A háziuraknak és háziasszonyoknak.

Ti urak, ugyanazt cselekedjétek övelük, elhagyván a fenyegetést, tudván, hogy nektek is van uratok a mennyben

és személyválogatás nincsen Önála.

Az ifjúságnak mindközönségesen.

Ti ifjabbak, engedelmesek legyetek az öregeknek és ebben mutassátok meg az alázatosságot, mert az Isten a kevélyeknek ellene áll, az alázatosaknak pedig kegyelmet ád. Alázzátok meg tehát magatokat az Istennek hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket. Péter első levelének ötödik részében.

Az özvegyeknek.

Az igazi és magárahagyott özvegyasszony reménységét az Istenben

veti és éjjel-nappal imádkozik. Amelyik pedig a világi gyönyörűségeknek él, az élőhalott. A Timoteushoz írt első levél ötödik részében.

A gyülekezetnek.

Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. Ez az ige az összes parancsolatok foglalata. A Rómabeliekhez írott levél tizenharmadik részében. És állhatatosan imádkozzatok minden emberért. A Timoteushoz írt első levél II. részében.

Mindenki a maga dolgát
Jól tanulja, jól végezze, —
Úgy az egész háznak dolgát
Felviszi az Úr kegyelme.